Informatie aan de Raad

Datum 3 februari 2022	**Auteur(s)** Sybold Herder	**Commissievergadering** 14 februari 2022
Portefeuillehouder M.A. Schipper	**Eenheid** O&A	**Raadsvergadering** -
Toestemming pfh	☐	**Openbaar** Ja

Onderwerp
Transformatie ’t Veen / tracé ondergrondse hoogspanningsverbinding

Inleiding

De transformatie van bedrijventerrein ’t Veen naar gemengd woongebied is een proces met een flinke historie die teruggaat naar het begin van de eeuwwisseling. Pas sinds 2016 is er aanzienlijke beweging ontstaan. Inmiddels zijn er twee bestemmingsplannen voor woningbouw onherroepelijk (totaal 150 woningen), zijn de eerste woningen in aanbouw en is omgevingsvergunning verleend voor een supermarkt. Niet in de laatste plaats van belang is dat de transformatie financieel wordt ondersteund door provincie Gelderland en door het Rijk via de Woningbouwimpuls en een bijdrage in de verkabeling.

Daarnaast zijn diverse ondernemers in gesprek met de gemeente over verplaatsing, uitkoop of andere alternatieven. Professionele marktpartijen verwerven locaties om onder regime van het *Ontwikkelkader ’t Veen – Spelregels voor een Duurzame Transformatie* (december 2019) deze locaties tot hoogwaardige woningbouw te ontwikkelen.

Een wezenlijk onderdeel van de transformatie is het ondergronds brengen van de hoogspanningsverbinding tussen Hattem en Lelystad voor het gedeelte dat boven ’t Veen loopt. Deze *verkabeling* levert meerdere voordelen op voor de gewenste ontwikkeling naar gemengd woongebied:

- het ontwikkelgebied wordt circa 6,5 ha groter;
- de belemmerde zone wordt significant kleiner zodat de toekomstige woonlocatie stedenbouwkundig beter vormgegeven kan worden;
- het kabelbed kan ingericht worden als landschappelijke oost-westverbinding tussen de poort van de Veluwe en het Algemene Veen en uiterwaarden;

- de rijksregeling is financieel zo gunstig dat de combinatie verkabeling/transformatie haalbaar kan worden;
- met het verdwijnen van de leidingen en masten uit het straatbeeld, neemt de beeldkwaliteit in het gebied toe – verkabeling biedt letterlijk lucht voor de (toekomstige) bewoners.

De wens voor verkabeling is al oud; de voorbereidingen voor daadwerkelijke verkabeling zijn in een stroomversnelling geraakt na inwerkingtreding van de Wet voortgang energietransitie (april 2018) en de daarop volgende aanwijzing[1] van het tracégedeelte door de Minister van EZK (15 oktober 2018).

Kernboodschap
Ten aanzien van de verkabeling bevinden we ons in de overgangsfase tussen studiefase (verkenning en basisontwerp) en uitvoeringsfase (definitief ontwerp en realisatie). Hieronder informeren wij u over een aantal kenmerken en over de vervolgstappen.

1. *Loop van het tracé en totstandkoming*
   Het definitieve tracé is nu bekend – op de kaart in bijlage 1 is deze zichtbaar gemaakt. Het tracé is 1,7 km lang, loopt door het transformatiegebied en is technisch uitvoerbaar.

   De keuze voor het tracé is weloverwogen genomen. Het begon voor Hattem in 2016, toen TenneT ter uitvoering van de motie Dik-Faber en Van Tongeren (oktober 2015, 34199, nr. 44) een quick scan wilde doen naar de mogelijkheden om de bovengrondse hoogspanningsverbinding boven ’t Veen op kostenefficiënte wijze te verplaatsen, in relatie tot de kosten van de uitkoop van woningen onder hoogspanningslijnen. Bovengrondse verplaatsing van de lijn zou echter voor de voorgenomen transformatie (Ontwikkelingsperspectief ’t Veen, 2013) geen voordelen opleveren. De situatie zou zelfs minder gunstiger worden.

   Drie inwoners hebben gebruik gemaakt van de uitkoopregeling ‘wonen onder hoogspanning’ waarmee de gemeente de eigendom heeft verkregen van de betreffende woningen via voorwaardelijke financiering door het ministerie.

   Aansluitend hebben we ons gemeld bij het ministerie van EZK om in aanmerking te komen voor verkabeling op grond van het Besluit aanwijzing delen hoogspanningsnetten ex art. 22a Elektriciteitswet 1998. De minister heeft het Hattemse tracégedeelte aangewezen (15 oktober 2018), waarmee TenneT de opdracht kreeg om in samenspraak met de gemeente een haalbaarheidsanalyse (HBA) uit te voeren (mei – oktober 2019). In deze HBA zijn diverse tracés onderzocht.

   Uw raad besloot in december 2019 positief op het voorkeursalternatief (VKA, opgenomen in bijlage 2) uit de haalbaarheidsanalyse. Dat maakte de weg vrij voor het nader verfijnen van het voorkeursalternatief naar een Basisontwerp. In het vierde kwartaal van 2020 zijn hier de voorbereidingen voor begonnen.

[1] wetten.nl - Regeling - Besluit aanwijzing delen hoogspanningsnetten ex art. 22a Elektriciteitswet 1998 - BWBR0041518 (overheid.nl)

Vanwege met name de technische complexiteit (zware verbinding, bestaand stedelijk gebied in transformatie, natuurwaarden, afstemming rond dijkverlegging door waterschap, e.d.) heeft de BO fase zich uitgestrekt tot eind 2021.

Ten opzichte van de Haalbaarheidsanalyse is op een aantal punten afgeweken en zijn nadere keuzes gemaakt. Deze afwijkingen zijn allemaal in het voordeel van de kwalitatieve beleving van (de effecten van) de verkabeling.

De afwijkingen van de HBA met bijbehorende voordelen zijn:
- Gestuurde boringen onder Apeldoorns kanaal en Algemene Veen (vanaf mast 4). Er kan direct vanaf mast 4 geboord worden onder het kanaal en het bos, zodat kap van veel bomen achterwege kan blijven.
- Rondom mast 7, tussen ’t Heem en De Marke, kan het tracé precies langs de mast gelegd worden, tussen het verenigingsgebouw van DOS/Ons Genoegen en ’t Heem. Het verenigingsgebouw kan nu blijven bestaan.
- Naast mast 9, bij de Koeweg, wordt een nieuwe mast 9a opgericht. De kabels komen direct naast mast 9a uit de grond. In de HBA was het uitgangspunt nog een afspanportaal in de zeeg van de lijn tussen mast 9 en 8, midden in het open veld. In de nieuwe situatie blijft het beeld dus nagenoeg gelijk aan het huidige beeld.
- Persingen en eventueel boringen onder de wegen. Onder het Rosenboomspoor, de Populierenlaan en de Burgemeester Boslaan kunnen persingen worden uitgevoerd, zodat daar de wegen niet hoeven te worden afgezet en opengebroken. In deze gevallen ging de HBA nog uit van open ontgravingen. Het tracégedeelte onder de 1e Industrieweg wordt wel in open ontgraving aangelegd. Dat geldt in principe ook voor de Apeldoornseweg, met dien verstande dat in twee fases wordt aangelegd, zodat het verkeer kan doorstromen. Tenzij uit nadere berekeningen blijkt dat alsnog geboord kan worden.

2. *Participatie en medewerking gebiedseigenaren*
Om de realisatie feitelijk mogelijk te maken, is de medewerking nodig van de grondeigenaren over wiens percelen het tracé loopt. Het gaat hier om overeenstemming over het vestigen van (nieuwe of hernieuwde) zakelijke rechten (toestaan dat nutsvoorziening door het perceel loopt). Daarnaast gaat het in voorkomende gevallen om verwerving van percelen of perceelsgedeelten. Hiervoor lopen diverse gesprekslijnen onder aansturing van gemeente in samenspraak met OHG (Ontwikkelings- en Herstructureringsmaatschappij Gelderland), OostNL en BPD. Definitieve afspraken zijn uiterlijk nodig bij vaststelling van het Chw-bestemmingsplan.

De bewoners, gebruikers en eigenaren in het gebied zijn betrokken geweest bij het leveren van input voor het Ontwikkelkader. Via diverse bijeenkomsten in verschillende samenstelling zijn in 2018 en 2019 bijeenkomsten georganiseerd waar informatie is verstrekt en werkvormen zijn gehouden over uiteenlopende onderwerpen rond de transformatie. De verkabeling was één van die onderwerpen. In die periode presenteerde de projectleider halfjaarlijks de vorderingen aan de BKH.

In 2020 en 2021 zijn digitale bijeenkomsten georganiseerd over bestemmingsplansystematiek, ontwikkelingsstrategie, de verkabeling, proces van verwerving en bijbehorende grondwaardering, en meer. Ook diverse leden van uw raad hebben deze bijeenkomsten trouw bezocht. Specifiek voor uw raad zijn vorig jaar in januari en juli nog BOT-sessies georganiseerd.

3. *Planologische borging van het tracé*
   Het Basisontwerp geeft duidelijkheid over de definitieve loop van het verkabelingstracé aan gebiedseigenaren, ondernemers, gebruikers en (toekomstige) bewoners van het gebied. Het helpt in de voortgang van de gesprekken over de vereiste medewerking van gebiedseigenaren.

   Het tracé moet ook planologisch geborgd worden; dat gebeurt in het ontwerp-Chw-bestemmingsplan ’t Veen dat in het voorjaar van 2022 ter inzage gaat en te zijner tijd aan uw raad wordt aangeboden ter vaststelling. Een concept van het Chw-bestemmingsplan ’t Veen is in november 2021 op internet beschikbaar gesteld voor consultatie.

4. *Magneetvelden en voorzorgsbeleid*
   Het zogenoemde voorzorgsbeleid is landelijk erg in beweging. Al twee jaar wordt gewerkt aan vernieuwing van het beleid. Gemeente Hattem heeft deelgenomen aan praktijksessies, georganiseerd door het ministerie van EZK en daar een casus ingebracht. Doel van de sessies was om de adviezen van commissie Verdaas voor nieuw beleid te toetsen op proportionaliteit van de maatregelen en voorkómen van maatschappelijke onrust. Samengevatte uitgangspunten van de uitgebrachte adviezen waren om géén onderscheid te maken tussen bestaande en nieuwe situaties, géén onderscheid te maken tussen bovengrondse en ondergrondse verbindingen en de advieswaarde van 0,4 microTesla te schrappen. Kern van de voorstellen was om een standaard afstand te hanteren als ‘no go’ zone en daarnaast een variabele afstand (afhankelijk van de zwaarte van de verbinding) waar beleidsvrijheid voor het bevoegd gezag (lees: gemeente) geldt.

   Voorlopige conclusie van de werksessies en de gezamenlijke deelnemende gemeenten is dat de beleidsadviezen van Verdaas niet leiden tot eenduidigheid en beperken van maatschappelijke onrust. Aan de Tweede Kamer wordt geadviseerd te blijven uitgaan van de (meetbare en meer objectieve) norm van 0,4 microTesla, voor zowel boven- als ondergrondse verbindingen.

   Voor het tracégedeelte tussen mast 4 en 9 betekent bovenstaande samenvatting van het voorzorgsbeleid, dat we voor de berekeningen van de omvang van de magneetveldzone uitgaan van de systematiek voor bovengrondse verbindingen (‘Randstadnotitie’ van RIVM), toegepast op de ondergrondse verbinding. Zowel TenneT als de door de projectorganisatie ingehuurde adviseur rekenen hieraan. De berekening o.b.v. deze systematiek tijdens de HBA-fase leidt tot een kabelbed van 18 m breed en een magneetveldzone van +16 m aan beide zijden; de totaal belemmerde strook is dan circa 50 m breed. De huidige bovengrondse magneetveldzone is 190 m breed (2 x 95 m).

In het Basisontwerp wordt, in afwijking van de uitgangspunten in de HBA, één kabel per fase gebruikt (i.p.v. twee kabels per fase in HBA). Dat leidt tot een smaller kabelbed, maar niet per se tot een smallere MV-zone. De definitieve maat van de MV-zone wordt opgenomen in het Definitief Ontwerp en planologisch verankerd in het Chw-bestemmingsplan.

In de beoogde nieuwe situatie (ondergronds tracé met uitstralingszone van circa 50 m) bevinden zich geen gevoelige functies. Het nieuwe bestemmingsplan zal ook geen gevoelige functies (zoals woningen en andere locaties waar kinderen langdurig verblijven) mogelijk maken.

5. *Financiële uitvoerbaarheid*
   Voor de transformatie van ’t Veen heeft uw raad in december 2019 een kader vastgesteld met de documenten *Ontwikkelkader ’t Veen – spelregels voor duurzame transformatie,* en een gemeentelijke gebiedsexploitatie.

   Voor de verkabeling geldt dat voor het verwerven, slopen en eventueel saneren van gronden in de gebiedsexploitatie (december 2019, geactualiseerd december 2021) € 4.445.000 aan krediet is opgenomen. Voor de verkabeling zelf is € 1.681.875 beschikbaar, met dien verstande dat nog een indexatie toegepast moet worden (per datum sluiten overeenkomst met TenneT voor komende fase) en de provincie Gelderland naar verwachting nog een subsidie van € 250.000 verleent.

   Deze bedragen moeten door uw raad worden vastgesteld in een geactualiseerde gebiedsexploitatie, uiterlijk gelijktijdig met het vaststellen van het Chw-bestemmingsplan ’t Veen. Hierover volgt later een voorstel.

Conclusie
De vervulling van een lang gekoesterde wens voor de realisatie van een duurzaam en kwalitatief hoogwaardig gemengd woongebied op ’t Veen komt steeds dichterbij: de verkabeling van de hoogspanning. Het tracé zoals dat in bijlage 1 is opgenomen, is technisch en financieel uitvoerbaar. Het tracé ligt nu vast. In de beoogde situatie zijn en komen geen gevoelige functies binnen de magneetveldzone. De volgende stappen zijn verdere overeenstemming bereiken met de betreffende grondeigenaren en het opnemen van het tracé in het ontwerp-Chw-bestemmingsplan, dat medio dit jaar ter inzage wordt gelegd.

Communicatie
Periodiek worden uw raad en de bewoners, gebruikers en eigenaren in het gebied geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen. Dat gebeurt via (digitale) bijeenkomsten, nieuwsbrieven en individuele of groepsgesprekken. Op de website van de gemeente is een pagina over de transformatie van ’t Veen. Over het definitieve tracé worden de betreffende eigenaren geïnformeerd. Ook wordt het opgenomen in de komende nieuwsbrief en vermeld op de website.

Vervolg
In 2022 vindennog de volgende activiteiten/processen plaats:
- Nadere overeenstemming bereiken met gebiedseigenaren in of aangrenzend aan het kabeltracé;

- Fase van Definitief Ontwerp;
- Chw-bestemmingsplanprocedure.

Bij voorspoedig verloop van genoemde stappen kunnen dan naar verwachting in het tweede kwartaal van 2023 de werkzaamheden feitelijk beginnen.

Bijlagen

1. Tracékaart hoogspanningsnetgedeelte HAT-LEL 150kV tussen mast 4 en 9, Basisontwerp, versie 4.0, januari 2021
2. Voorkeursalternatief, tracékaart (1-Midden), oktober 2019